

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

X. Librorum ipsius depravatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

A bus errores aliqui exciderunt humanitas, quamvis orthodoxam in aliis tenuerint fidem, & inter orthodoxos positi sint. Nam ut alios brevitatis causa prætermittam, quot recensere possumus, nulla hæreseos suspicione asperfos, & de Trinitate tamen falsa & absurda commentos? Venient in hunc ordinem Iulianus Martyr, Athenagoras, Theophilus Antiochenus, Clemens Romanus, Gregorius Thaumaturgus, Methodius, Lucianus, & Origenis præcipue discipulus Dionysius Alexandrinus, quem ideo Anomæorum parentem appellat Basilius Epist. 41. & Arianismi fontem Gennadius libr. 2. De dogmat. cap. 2. cum cum tamen ab his accusationibus vindicet Athanasius, & præter Athanasium Hieronymus, qui cum *in Triplicate Catholicam esse* testatur Apolog. libr. 2. cap. 4. Quam multos integræ & sanæ fidei viros tulit Ecclesia, calumniis proscissos, & ignominie notatos?

B Vnum laudabo præ reliquis Iohannem Chrysostomum, vel hanc potissimum ob causam, quod has ipsi consiliatationes Origenismi suspicio peperit. Nam cum Origenistas monachos adversus Theophili Alexandrini injurias tueretur, in suspensionem venit affectati Origenismi, variisque artibus Episcopatu depulsus, Constantinopoli deturbatus, in exilium actus, summa ac prope ferina à submissis satellibus inclementia adhibitus, ægritudine tandem animi, ac corporis doloribus extinctus est; Origenisque calamitatem & fortunam Origenistas protegens in se expressit.

VII. Notandum quoque in gratiam Origenis, quæcunque nobis ipse exhibet Philocalia (multa autem exhibet, etiam ab eius criminatoribus reprehensa) quoniam à Gregorio Theologo & Basilio selecta Philocalia nomine affecta sunt, ipsorum quasi suffragio & approbatione munita videri; nam si secus de iis sensissent, eane *causam* Gregorius appellasset in Epistola ad Theodorum Tyaneum Episcopum?

VIII. Allegorica præterea ipsius interpretationes Lectores nonnumquam fefellerunt: cum enim sæpe ab expositione literæ ad spiritalem sensum ita transeat, ut vix utriusque percipiatur commixtura, allegoricas interpretationes habuerunt pro dogmaticis assertionibus, & sic in eas, tamquam adversus novas opiniones in Ecclesiam invecitas velitati sunt.

IX. Nec fraudi huic esse debet, quod Manichæorum, Sabellianorum, Arianorum, Eunomianorum, Anomæorum, Pelagianorumque pater, & omnium hæreseon fons à nonnullis appellatur. Nam ut ad confingendas Hæreses incentivum scripta ejus malis ingeniis subdidisse demus, Lectorumne culpam & perversa judicia præstare tenetur? meritone acri stomachi vitium in cibum sincerum transfertur? Imo vero, summa ejus in Ecclesia auctoritatis vel ex eo præjudicium sumi potest, quod ex ipsius suffragio magnam erroribus suis vim accedere putarunt Heterodoxi. Annon autem præcipuam figmentis suis fidem ex Scriptura sacra conciliare itidem student Hæretici? annon ex Divinis Libris in alienos & nefarios sensus à se contortis pellifera sua dogmata extuderunt? Pari ergo jure errorum omnium, si ita loqui licet, Scriptura sacra, male scilicet accepta, fons dicatur & origo, ob præpostera nempe Hæreticorum ingenia, optima quæque pervertentium.

X. Denique potissimum Origeni ex librorum ipsius depravatione patrocinium conciliatur. Argumentum illud arripuit Anonymus ipsius defensor apud Photium Cod. 117. Idem vero peculiari libello dilatavit Rufinus, cujus summa hæc est: Inde Origenis codices ab Hæreticis & malevolis depravatos argui, quod contraria & repugnantia, non in diversis solum ipsius scripturionibus, sed iisdem etiam locis comperiantur, qualia ab homine non infano, nec penitus mente commoto scripta nullus suspicari possit; Patrum aliorum libros pari modo Ecclesie perduelles corrupisse, puta Clemens Romani, Clemens alterius Alexandrini; ac Dionysij item Alexandrini; ejus libri manus ab Hæreticis illatas Athanasium demonstrasse; eundem casum Athanasij ipsius Codices sustinuisse; Hilarij quoque & Cypriani; nec sacris ipsis Voluminibus nefarios homines Marcionistas & Apellitas percipisse; non unam lucubrationum suarum corruptelam ab Adversariis suis profectam Origenem ipsum deprehendisse, uti ipse apud Amicos Alexandrinos questus est in Epistola, quam descripsit Rufinus; eandem quoque querelam in alia ipsum Epistola iterasse. Præ aliis vero depravatos fuisse libros *quædam* idem tradit Rufinus in Prologo iis præfixo. Huic adsonat Vincentius Lirinensis in Libello adversus Hæreses, cap. 23. *Sed dicit aliquis, inquit, corruptos esse Origenis libros: non resisto, quin potius & malo: nam id à quibusdam & traditum, & scriptum est, non Catholicis tantum, verum etiam Hæreticis.* Auctor Catalogi ad Desiderium: *Multis tamen aliquos eius (Origenis) p. s. discipulos multa venenosa sub eius nomine editasse testantur:* quæ verba repetit Beda. Auctor Prædestinati Hæc. 22, & 43, minime ab his discrepat, additque Ampullianum quemdam Hæresiarcham Bithynum adstruendi sui dogmatis gratia vitiatos à se Origenis libros protulisse. Denique Haymo Albertatensis in libro De Christianarum rerum memoria ita disserit: *Ego sane de Origenis viro tam illustri, abstinentissima vita & castissima, præclara doctrina, puri & lucidi sermonis, salva fide Pa-*

trum dixerim, quod hæc omnino non scripserit, sed ab Hæreticis ob præclarum nomen eius offuscandam, A
maligie confecta sunt & conscripta, & nomini suo prætitulata.

*Evagr. libr.
3. cap. 11.*

Constat profecto solenne id esse Hæreticis veteres libros arcessendæ sibi auctoritatis
caussa violare. Frequentia occurrunt exempla in Panario Epiphaniij. Scribit item Evagrius
Nestorianos & Eutychianos sanctorum Patrum lucubrations sæpe depravasse, multosque
Apollinarij libros Gregorio Thaumaturgo, Athanasio, & Julio mutatis titulis adscripsisse.
Apollinaristas quoque Cyrilli libros pervertisse auctor est Leontius. Notarios præterea
Homilias Origenis, & dictata ex ipsius ore excipientes per nimiam festinationem erroribus
aliquibus respersisse crediderim; necnon & indoctas puellas, quarum opera ad exarandos
nitidis literis codices utebatur.

Sed Hieronymus totam hanc Origenis, quæ ex librorum ipsius depravatione petitur, B
defensionem flocci facit libr. 2. Apolog. adv. Rufin. cap. 4, & 5. & cum Rufino pedem
confert, ac loca Origenis in quibus repugnantia extare dixerat Rufinus, designari sibi po-
stulat. Nos certe in superiore capite testimonia attulimus tam sibi contraria, ut Hierony-
mo satisfacere possint. Ait deinde hac responsione usum non esse Didymum, non Euse-
bium. Quid tum autem? Si, quæ ab Hæreticis inserta sunt, benigna interpretatione molli-
vit Didymus, vel perperam defendit Eusebius; si objectum testimonium solvere malue-
runt, quod erat in promptu, quam ut falsum repudiare, quod probatu difficilior erat, mi-
nime idcirco incerta & adventitia sunt? Vfus erat deinde Rufinus aliorum Patrum exem-
plo, quorum lucubrations fuerant violata. Ait vero Hieronymus futurum ut si id con-
cedatur, iam incerti sint librorum auctores, nihil ad eos relatum iri qui scripserunt, sed ad C
corruptores omnia, ac ne ad illos quidem, cum ignoti sint. *Hæc defensionis, inquit, pertur-
batione, nec Marcion, nec Manichæus, nec Arius, nec Eunomius accusari poterunt.* Attendisset vero
Hieronymus ad superiora: scribit Rufinus falsi ea esse suspecta, quibus alia in eodem Scri-
ptore ex adverso opposita extant: his duntaxat falsitatis notam apponit Rufinus; *Non enim,*
inquit Invect. 1. in Hieron. generaliter promisi me prolatorum quæ essent fidei contraria, sed quæ ipsi
*sibi essent contraria: idcirco porro incerti erunt librorum Auctores, si ea duntaxat illis abju-
dicentur, quæ reliquis contradicunt? Ecquod hinc sibi patrocinium spondere poterunt*
*Marcion, Manichæus, & alij? Tum objicit sibi Hieronymus: Quomodo in libris eorum (Pa-
trum Ecclesiæ) vitiosa nonnulla sunt? responderet, si me causas vitiorum nescire respondero, non*
statim illos Hæreticos iudicabo: fieri enim potest, ut vel simpliciter erraverint, vel alio sensu scripserint, D
vel à librariis imperitis eorum paulatim scripta corrupta sint: vel certe, antequam in Alexandria, quasi
dæmonium meridianum, Arius nasceretur, innocenter quedam & minus caute locuti sunt, & quæ non
possint perverforum hominum calumniam declinare. Excusationem accipio, cur tu eandem pro
Origene adhibitam repudiabis? à librariis scripta eius fortasse corrupta fuisse dicimus;
*ante Arium minus caute locutum pronuntiamus, vel alio sensu scripsisse, vel denique er-
rasse; idcirco hæreticos ipsum damnabis? Allata demum Patrum aliorum exempla detri-
dens ait non hæreticos suspitione vacare Origenem, etiam si in hæresi Patres alij fuerint.
Dicendum potius hæresi vacare Origenem, quamvis in errores lapsus sit, quod paribus
impliciti erroribus Patres, omni tamen hæreticos nota sint immunes. Mutilata postmo-
dum Epistola Adamantij ad amicos Alexandrinos Rufinum arguit Hieronymus; ut si E
quis mutilatum à me Scriptorem esse dicat, cum testimonium aliquod ex eo vel fragmen-
tum ad rem in disputatione positam pertinens adduco: quorsum enim Origenis adversus
Demetrium querelas, quæ in reliqua Epistola parte continentur, retulisset Rufinus, de li-
brorum ipsius constupratione agens? Ad id autem quod causatus fuerat Origenes in Epi-
stola ad Alexandrinos, adulteratum à Candido Valentiano hæretico habiti secum Dia-
logi Codicem, subjicit Hieronymus: *Intelligimus in hoc tantum Dialogo ab Origene argui hære-
ticam falsitatem, & non in cæteris libris, de quibus numquam questio fuit: alioqui si omnia quæ hæretica*
sunt, non erant Origenis, sed Hæreticorum, omnes autem propemodum illius Tomi his erroribus pleni sunt,
*nihil Origenis erit, sed eorum quorum ignoramus vocabula. Quid fiet autem altera Origenis Epi-
stola, in qua scribit Rufinus parem haberi de libris eius violatis querimoniam? Deinde F*
non id velle Rufinum diximus, quæcunque hæretica sunt in Origenis lucubrationibus,
*Hæreticorum esse, sed ea tantum quibus repugnantes sententias Origenes asseruit. In Epi-
stola quoque 65 ad Pammachium & Oceanum, cap. 4, multa in eandem sententiam Hier-
onymus colligit, idemque habet, quod in Apologia adv. Rufin. propositum est, & à no-
bis supra confutatum, nempe defensores Origenis Eusebium, & Didymum hac respon-
sione quæ ex librorum ipsius constupratione petitur, minime usos fuisse. Tum ait: *Solus*
inventus est Origenes, cuius scripta in toto orbe falsarentur. Itane vero? Annon Evangelistarum,
Apostolorumque scripta adulteras Hæreticorum manus senserunt? Parum quoque valet,
quod subnectitur: Ipse Origenes in Epistola quam scribit ad Fabianum, penitentiam agit, cur talia
*scripserit; & causam temeritatis in Ambrosium refert, quod secreto edita in publicum prolaterit: nam***

A nec hæreticus ille est, nec habendus est, quem temere dictorum pœnituit. Aliud præterea his verbis suggerit nobis defendendi Origenis argumentum Hieronymus; perperam scilicet ab Ambrosio vulgatos fuisse Codices, quos exercitationis gratia secreto Origenes elucubraverat. Hinc denique refellitur illud Baronij ad A. 232. cap. 10. *At in eo certe minus excusatione dignus esse videtur, quod cum scires sua ab omnibus impugnari, retractatorum nullam ediderit Commentarium; cum ipsi tamen satis oij & temporis superfuerit, ut ad omnes Catholica fidei numeros, cuncta que à se scripta essent, attemperaret: nam & pro retractatorio commentario haberi potest illa ad Fabianum Epistola, & alios insuper fortasse scripsit, vetustate deinde consumptos.*

XI. Quæ ad frangendas Origenis oppugnationum accusationes, eumque adversus calumnias tuendum, & immunem culpa præstandum valere poterant, collegimus: nunc quid ad eum excusandum, & ad conciliandum huic, etiam erranti, hominum favorem conferat, videamus. Virilissimum est imprimis, quod nullam in proponendis opinionibus pervicaciam, nullam in defendendis pertinaciam, quæ præcipua hæreseos nota est, præ se fert, sed fluctuans semper & incertus cogitata sua profert in medium, solenni hac vocula *ἀπορία*, quæ hæsitans est, lectorum animos occupans, & disputationes suas ordiens, eademque consueta obstinatione concludens, qua universos ad alia perscrutanda & proponenda hortatur, paratum se significans à suis discedere, ad meliora transire. Sæpe quidem in libris *ἀπορίων* dubitationem suam fatetur: velut libr. 1. cap. 6. *Quæ quidem à nobis etiam cum magno metu & cautela dicuntur, discutientibus magis & pertractantibus, quam pro certo ac definito statuentibus: indicatum namque à nobis in superioribus est, de quibus manifesto dogmate terminandum sit, quod & pro viribus nos fecisse putamus, cum determinate loqueremur. Nunc autem disputandi specie magis quam definiendi, prout possumus, exercemur. quod iterat in fine capitis ejusdem, & initio sequentis. De Incarnatione Christi dicturus hæc præfatur libr. 2. *ἀπορίων*, cap. 6. De quo nos non temeritate aliqua, sed quomodo ordo loci deposcit, ea magis que fides nostra continet, quam humane rationis assertio vindicare solet, quam paucissimis profereamus, suspiciones potius nostras, quam manifestas aliquas affirmationes in medium profertentes. Nec aliter suam de anima disputationem accipi vult; ait enim libr. 3. *ἀπορίων*, cap. 8. Verumtamen quod diximus mentem in animam veri, vel si qua alia in hoc videntur aspicere, & discutiat apud se qui legit diligentius & pertractet; à nobis tamen non patentur velut dogmata esse prolata, sed tractandi more ac requirendi esse discutenda: & paulo post: hæc prout potuimus de rationabili anima discutenda magis à legentibus, quam statuta ac definita protulimus. Plena sunt ejusmodi obstinationum omnia, & quibus nonnullas adducit Pamphilus suam pro Origene Apologiam exordiens, ex ejusque habitatione validissimum tuendi ipsius argumentum sumit, idque non semel adversariis objectat. Hinc Gulielmus Parisiensis in part. 1. De universo, cap. 19. hæc scribit: *Hinc est error qui inpositus fuit à quibusdam uni è præcipuis Doctoribus Christianorum, & iste fuit è sapientibus Theologis Græcorum, & vocatus fuit Origenes. Apparuit autem tibi ipsum nullatenus ex sententia & asserione dixisse. Qui minus autem hanc pro Origene excusationem usurpabimus, cum eandem pro Origene discipulo Gregorio Thaumaturgo usurpaverit Basilius Epist. 64? Merito itaque Iohannes Picus Mirandulanus, secundo articulo Apologiæ pro Origene, probat eum, si**

E quid fidei minus consonum scripsit, neque dogmatice, neque assertive sed dubitative semper & inquisitive procedere; multa que Origenis congregat loca, in quibus apparet ipsius fluctuatio.

Multum etiam modestiam Origenis, & submissos ac humiles de se, suaque doctrina sensus prædicat Pamphilus initio Apologiæ: & merito; quid enim tam ab hæresi alienum, cujus certus character est superbia? Factum itaque optime est ab Halloio, cum in ejus contestanda demissione & modestia operam suam posuit, & loca ipsius multa coacervavit.

XII. Quid quod internecinum cum Hæreticis bellum perpetuo gerit Origenes, Valentianis, Marcionistis, Basilidianis, Apellitris, Helesaitis; eaque teneri ac credi duntaxat jubet, quæ ab Ecclesia recepta sunt. *illa sola*, inquit in Proœmio libr. 1. *ἀπορίων*, *credenda est veritas, qua in nullo ab Ecclesiastica discordat traditione. quod sæpe repetit: & Hom. 16. in Luc. Ego vero quia opto esse Ecclesiasticus, & non ab Hæresiarcha aliquo, sed à Christi vocabulo nuncupari, & habere nomen quod benedicitur super terram, & cupio tam opere, quam sensu, & esse, & dici Christianus, æqualem & in veteri & in nova Lege quæro rationem. Vnde Pamphilus: Hoc idem facit etiam (Origenes) cum Hæreticorum dissentis secta, quibus omnibus confutatis atque victis unam solam eam, quam supra exposuit, Catholica veritatis sententiam tenet. De quibus singulis qualiter responderit Hæreticis, & quomodo universa eorum dogmata destruens ipse semper Apostolicam confirmaverit fidem, si velimus omnes sententias eius congregate, & longum satis est, & erit tam nobis qui scribimus onerosum, quam legentibus radiosum. Profecto hæreses, hæreseonque principes à pueritia usque adeo avehsabatur, ut Paulo Hæretico, excellentis licet facundia viro, in præcationi.*

Hall. Orig.
def. libr. 2.
cap. 2.